

Lekce 2: Slovesa + os. zájmena v 1. pádě

Časování pravidelných sloves v přítomném čase. Časování nejčastějších nepravidelných sloves a pravidlo změny u 2. a 3. os. j. Časování HABEN a SEIN. To všechno tě naučíme + přímý slovosled v oznamovacích větách.

1. SLOVESA (úvod)

Proč pokračujeme právě jimi? Slovesa jsou 2. nejpočetnější skupina slov, jsou klíčovou součástí každého jazyka, protože vyjadřují akce, stavy nebo děje.

Jaká znáte slovesa v němčině? Jmenujte nebo je zkuste použít v jednoduché větě.

Jaké jsou znaky sloves v němčině?

- ▶ Jsou ohebným sl. druhem: časují se
- ▶ Určujeme u nich gram. kategorii osoby, čísla, času (6 časů), způsobu (oznamovací, rozkazovací a podmiňovací) a rodu (činný a trpný)
- ▶ Mohou mít nepravidelné tvary = výzva pro začátečníky

2. OSOBNÍ ZÁJMENA V 1. PÁDĚ

- ▶ používají se jako podmět věty, nezbytná pro správné časování sloves
- ▶ každé zájmeno vyžaduje specifický tvar slovesa
- ▶ mohou nahrazovat pod. jména: Peter spielt Fußball. → Er spielt Fußball.

jednotné číslo množné číslo

	jednotné	množné
1.	ich (já)	wir (my)
2.	du (ty)	ihr (vy)
3.	er (on), sie (ona), es (ono)	sie (oni), Sie (Vy-vykání)

Cvičení 1 - Dopln správné osobní zájmeno.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pw4sfhkq324>

3. ROZDĚLENÍ SLOVES

Podle toho, jak mění slovesa své tvary při časování, je rozdělujeme na:

A) Pravidelná slovesa (schwache, regelmässige)

stejně vzorce časování: kmen slovesa zůstává stejný + příslušné koncovky v přítomném a minulém čase

Př. sagen, suchen, lernen, benutzen, leben, telefonieren

B) Nepravidelná slovesa (starke, unregelmässige)

při časování se mění kmenová samohláska ve 2. a 3. os. j. č.:

a → ä ich fahre, du fährst

e → i ich nehme, du nimmst

e → ie ich sehe, du siehst

vzorce časování nejsou stejné a tvary je třeba se naučit

Př. fahren, geben, sehen, lesen, schlafen, sein, haben

Kde najdu, jestli je sloveso pravidelné nebo nepravidelné?

Obvykle je nepravidelné sloveso označeno slovem stark (nepravidelné, silné) nebo přímo zkratkou irreg. (irregular- nepravidelný). Slovníky často přímo uvádějí i konkrétní tvar minulého času (fuhr) a příčestí minulého (ist/hat gefahren), což ukazuje na nepravidelnost. Pravidelná slovesa jsou většinou bez označení nebo označená schwach (slabé, pravidelné).

Kompletní přehled tvarů u slovesa zde: <https://de.bab.la/konjugieren/deutsch/fahren>

4. ČASOVÁNÍ SLOVES

Pro základní tvar slovesa (tak jak ho najdeme ve slovníku, bez informací o osobě, čísle či čase), se v němčině používá označení Infinitiv. Infinitiv u českých sloves je zakončen koncovkou -t (pracovat) nebo -ci (moci).

Jakou koncovku mají v základním tvaru německá slovesa?

► en machen (dělat), kommen (přijít, pocházet), heißen (jmenovat se),

danken (děkovat), buchstabieren (hláskovat)

► n tun (dělat, činit), handeln (jednat, obchodovat), lächeln (usmívat se),

wandern (putovat), sammeln (sbírat)

A) ČASOVÁNÍ PRAVIDELNÝCH SLOVES

Postup

Odrůžením koncovky -en, -n od infinitivu, získáme tzv. kmen slovesa.

Cvičení 2 - Vytvoř z následujících sloves tzv. slovesný kmen.

ß, mohu použít dvě ss

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pbk040hm524>

Sloveso časujeme tak, že ke kmeni připojujeme v jednotlivých osobách **následující koncovky** podle patřičné osoby:

	jednotné	množné
1.	ich sage	wir sagen
2.	du sagst	ihr sagt
3.	er, sie, es sagt	sie, Sie sagen

Všimnete si, které osoby mají stejnou koncovku?

Končí-li kmen slovesa na -t, -d, -m, -n vkládá se mezi kmen a koncovku -e-.

Př. arbeit-en (pracovat), wart-en (čekat), bad-en (koupat), atm-en (dýchat), öffn-en (otevřít)
ich arbeite wir arbeiten ich warte wir warten
du arbeitest ihr arbeitet du wartest ihr wartet
er, sie, es arbeitet sie, Sie arbeiten er, sie, es wartet sie, Sie warten

Končí-li kmen slovesa na sykavku (s, ss, ß, z, tz, x, chs) jsou 2. a 3. os. j. č. stejné. (Ve 2. os. j. č. odebereme -s od koncovky -st.)

Př. heiß-en (jmenovat se), benutz-en (použít)
ich heiße wir heißen ich benutze wir benutzen
du heißt ihr heißt du benutzt ihr benutzt
er, sie es heißt sie, Sie heißen er, sie, es benutzt sie, Sie benutzen

Cvičení 3 - Doplně ke slovesu správnou osobu.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=p9zu00xra24>

Cvičení 4 - Vyber správnou koncovku u slovesa a přelož.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=po1j3nfbj24>

Cvičení 5 - Doplně do vět slovesa ve správném tvaru.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=p6hj277jk24>

B) ČASOVÁNÍ NEPRAVIDELNÝCH SLOVES

Časování nepravidelných sloves v přítomném (ale i minulém) čase se liší tím, že se při něm mění kmenová samohláska u 2. a 3. os. j. č. (du a er, sie, es).

Specifické tvary nepravidelných sloves se učíme zpaměti!

Př. sloveso fahren (jet, jezdit, řídit)

	jednotné	množné
1.	ich fahre	wir fahren
2.	du fährst	ihr fahrt
3.	er, sie, es fährt	sie, Sie fahren

	jednotné	množné
1.	ich gebe	wir geben
2.	du gibst	ihr gebt
3.	er, sie, es gibt	sie, Sie geben

Postup

V přítomném čase, ve všech osobách mají slovesa pravidelné koncovky. Ve 2. a 3. os. j. č. ale ještě k tomu dochází ke změně kmenové samohlásky.

*Níže pod tabulkou naleznete příklady výjimek, kdy se nepravidelné sloveso v přítomném čase chová, jakoby bylo pravidelné.

Změna kmenové samohlásky u nepravidelných sloves v přítomném čase:

a	ä	fahren, schlafen, tragen
au	äu	laufen, saufen, hauen
e	ie	lesen, sehen, empfehlen
e	i	sprechen, helfen, essen, treffen, geben, nehmen
o	ö	stoßen

Příklady nepravidelných sloves, u kterých nedochází při časování v přítomném čase ke změně kmenové samohlásky:

gehen, stehen, hängen, bleiben, bringen, kennen, nennen, denken, rennen, kommen, senden, liegen, wenden

Cvičení 6 - Vyčasuj nepravidelná slovesa ve větě. Vyber správnou variantu.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pe4esi9pk24>

5. ČASOVÁNÍ SLOVES HABEN A SEIN

► jsou nepravidelnými plnovýznamovými i pomocnými slovesy (pomáhají tvořit další slovesné tvary)

Haben (mít)

ich habe
du hast
er, sie, es hat
wir haben
ihr habt
sie, Sie haben

Sein (být)

Ich bin Robert,
du bist Nick,
er ist toll und sie ist schick. Es ist super,
wir sind froh,
ihr seid prima,
sie sind so cool.

Cvičení 7 - Vyčasuj sloveso haben ve větě./ Vyber správný tvar slovesa haben.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pzof6gi2c24>

Cvičení 8 - Cvičení kombinující téma 1. lekce a 2. lekce. Přelož.

Cvičení 9 - Vyčasuj sloveso sein ve větě./ Vyber správný tvar slovesa sein.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pmfacxx8a24>

Cvičení 10 - Haben nebo sein? Doplň sloveso ve správném tvaru.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pwv475txt24>

Cvičení 11 - Přeformuluj věty.

Př. Heute lachen wir. (ihr) → Heute lacht ihr.

- a) Wie heißt du? (dein Freund)
- b) Mia sieht eine Frau. (wir)
- c) Woher kommen Sie? (ihr)
- d) Helfen Felix und Tim dem Mann? (du)
- e) Lara kauft den Tisch. (ich)
- f) Kochst du Gulasch? (Ole und Rita)
- g) Ihr habt eine Wohnung. (er)
- h) Wer bist du? (Sie)

6. SLOVOSLED

Pořádek slov ve větě - jasná pravidla ⇒ správně složené a srozumitelné věty

Ve větě oznamovací je sloveso vždy na 2. místě

- 1. Podmět + 2. sloveso + ostatní části věty

Ich spiele Fußball.

Já hraji fotbal.

Pokud na 1. místo ve větě dáme jiný větný člen, podmět se přesouvá za sloveso.

Heute spiele ich Fußball.

Dnes hraji (já) fotbal.

V otázce začínající tázacím zájmenem (W-slovem) stojí sloveso na 2. místě

W-slova - wer, was, wie, woher, wann, wo...

- 1. W-slovo + 2. sloveso + 3. podmět + ostatní části věty

Wo spielst du Fußball?

Kde hraješ ty) fotbal?

V otázce zjišťovací (odpověď: ano-ne) stojí sloveso vždy na 1. místě

- 1. Sloveso + 2. podmět + ostatní části věty

Spielst du Fußball?

Hraješ (ty) fotbal?

Cvičení 12 - Seřad' slova do vět. Vyčasuj správně sloveso.

- 0) Dan und Dana/müde/sein/. _____
- 1) du/kommen/heute/? _____
- 2) ihr/nach Hause/gehen/. _____
- 3) sie/Deutsch/lernen/. _____
- 4) wir/einen Film/schauen/? _____
- 5) haben/Zeit/ich/am Montag/. _____
- 6) laufen/er/mit Paulina/wann/? _____

7. SHRNU TÍ

Osobní zájmena se v němčině často používají jako podměty věty a určují jakou koncovku bude mít sloveso tak, aby byla zajištěna shoda přísudku s podmětem. Pro přítomný čas jsou pro časování v jednotném a množném čísle přiřazeny následující koncovky:

ich - e
du - (e)st
er, sie, es - (e)t
wir - (e)n
ihr - (e)t
sie, Sie - (e)n

Ty se při časování připojují na kmen slovesa.

Podle toho, jak mění slovesa své tvary při časování, je rozdělujeme na pravidelná a nepravidelná. Časování nepravidelných sloves v přítomném čase se liší od pravidelných tím, že se při něm mění kmenová samohláska u 2. a 3. os. j. č. Mezi nepravidelná slovesa patří i slovesa haben a sein. Jejich časování, stejně jako časování ostatních neprav.sloves, se učíme zpaměti.

Slovosled v německé větě má jasná pravidla. Sloveso stojí ve větě oznamovací a v otázce s w-slovem vždy na 2. místě. V otázce zjišťovací stojí sloveso přirozeně na 1. místě.

<https://jazykyprobohemy.cz/>